

Grondstofrijk Epe

Beleidsplan afval- en grondstoffen Gemeente Epe

Gemeente Epe

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Context en uitdagingen	6
2.1	VANG beleid en Rijksbrede Programma Circulaire economie	6
2.2	Topthema Cleantech regio Circulaire economie	6
2.3	Belangrijkste resultaten in Epe	7
2.3.1	<i>Kernresultaten 2018</i>	7
2.3.2	<i>Sorteeranalyses</i>	8
2.3.3	<i>Evaluatie beleid Epe</i>	9
2.4	Ontwikkelingen en uitdagingen	10
2.4.1	<i>Milieu: Vermindering van (rest)afval</i>	10
2.4.2	<i>Milieu: Zuiverheid van grondstofstromen</i>	11
2.4.3	<i>Milieu: Circulaire economie is meer dan recycling</i>	12
2.4.4	<i>Service: Gedrag en draagvlak inwoners</i>	12
2.4.5	<i>Kostenontwikkelingen</i>	13
3	Doelstellingen Epe	14
3.1	Minder restafval	14
3.2	Meer en zuivere grondstoffen	14
3.3	Tevreden en betrokken inwoners	14
3.4	Kostenbeheersing	14
4	Beleidskeuzen	15
4.1	Strategie	15
4.2	Maatregelen	15
5	Implementatie	17
5.1	Planvormingsproces	17
5.2	Uitvoeringsplan	17
5.3	Financiën	18
	<i>Dienstverleningsovereenkomst Circulus-Berkel</i>	19
	<i>Eenmalige kosten</i>	20
5.4	Verwachte Resultaten	20
5.5	Monitoring en Evaluatie	22
	Bijlage 1 Toetsingskader	23

1 Inleiding

De landelijke overheid heeft gemeenten opdracht gegeven om in 2025 nog maar 30 kilogram restafval per inwoner per jaar over te houden¹ (programma van Afval naar Grondstoffen VANG). Deze 30 kilogram bestaat uit materiaal in het huishoudelijk restafval dat niet meer kan worden (na)gescheiden en gerecycled. In 2018 had een gemiddelde inwoner in Epe nog 186 kilogram restafval (fijn en grof) per jaar. Het fijn restafval in Epe bestaat nog voor 60% uit grondstoffen.

Er ligt een grote uitdaging voor het afval-en grondstoffenbeleid in Epe. Naast het verminderen van restafval, vraagt een circulaire economie meer nadruk op de kwaliteit van grondstoffen. Andere uitdagingen liggen in de marktontwikkelingen voor de verwerking van restafval en grondstoffen met kosten opdrijvende trends. Tot slot laat de uitvoering van het huidige beleid in Epe ook nog uitdagingen zien in het betrekken en faciliteren van inwoners. Het in 2019 uitgevoerde bewonersonderzoek² onder Epenaren is de basis voor verdere beleidswijzigingen.

Duidelijk is dat er een trendbreuk nodig is in de wijze waarop afval wordt ingezameld. In dit nieuwe beleidsplan 'Grondstofrijk Epe' worden de hoofdlijnen van te nemen maatregelen genoemd. Het dient als leidraad voor de inzamelingssystematiek. In een uitvoeringsplan worden dit nader uitgewerkt.

Allereerst worden de landelijke context geschetst en de huidige resultaten van de gemeente Epe gepresenteerd. Vervolgens worden de ambities en doelstellingen benoemd. Waarna het maatregelenpakket toegelicht wordt. Als laatste volgt een implementatie voorstel met besluitvormingsproces.

¹ I&M/BSK-2013/104405, Onderwerp: Van Afval naar Grondstof, 20 juni 2013

² Spectrum en Avalon Advies, Bewonersadvies Grondstoffenbeleid Epe, september 2019

2 Context en uitdagingen

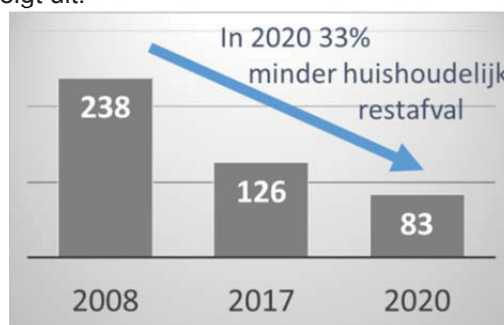
In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op de context, ontwikkelingen en uitdagingen voor het huidige grondstoffenbeleid.

2.1 VANG beleid en Rijksbrede Programma Circulaire economie

In 2013 is door het Ministerie van Infrastructuur & Milieu het programma van Afval naar Grondstoffen (VANG) gestart en in 2014³ geoperationaliseerd in een uitvoeringsprogramma van het Rijk/RWS samen met VNG en Nederlandse Vereniging van Reinigingsdiensten (NVRD).⁴ De ambitie in VANG is om in 2020 te komen tot 75% afvalscheiding, met een verdere doorgroei om tot een maximaal percentage scheiding te komen in 2025. Deze doelstelling voor afvalscheiding in 2020 is tevens geconcretiseerd in een hoeveelheid huishoudelijk restafval (fijn en grof huishoudelijk restafval tezamen) van maximaal 100 kilogram per inwoner per jaar en 30 kg in 2025. Het programma Van Afval naar Grondstof (VANG Huishoudelijk) is inmiddels opgenomen in het Rijksbrede programma Circulaire Economie, dat in 2016 van start ging en dat uitgewerkt is in een vijftal transitie-agenda's. Daarmee is VANG onderdeel geworden van de landelijke beleidsambitie voor een circulaire economie.

2.2 Topthema Cleantech regio Circulaire economie

In de Cleantech agenda 2019-2023 zijn energietransitie en circulaire economie de twee gekozen tophema's⁵. Binnen het thema circulaire economie wordt in 2020 33% minder huishoudelijk afval als ambitie gesteld en in 2030 zelfs maximaal 10 kilo restafval per inwoner per jaar. In dat kader wordt ook het textielsorteercentrum in Deventer genoemd, waar alle door Circulus-Berkel gescheiden ingezamelde textiel in de regio wordt gesorteerd. Gerekend voor de regio ziet het actuele verloop van het aantal kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar er als volgt uit.

³ I&M/BSK-2014/12161, Invulling programma Van Afval Naar Grondstof. 28 januari 2014

⁴ Hiervan zijn de transitie agenda's Consumptiegoederen, Kunststoffen en Biomassa en voedsel het meest relevant voor huishoudelijke afvalstromen.

⁵ https://www.cleantechregio.nl/images/publicaties/Agenda_Cleantech_Regio_2019-2023.pdf

2.3 Belangrijkste resultaten in Epe

2.3.1 Kernresultaten 2018

Kilogrammen per inwoner in 2018	Epe	Nederland gemiddeld ⁶	Stedelijkheidsklasse C gemiddeld ⁷
Fijn rest afval	177	172	169
Grof restafval	9	34	22
Restafval	186	206	191
GFT, Papier, Glas, PMD, Textiel, Elektronica	247	185	223
Overige (Puin, hout etc)	127	103	106
Grondstoffen	374	288	334
Totaal	560	494	525
Scheidingspercentage	67%	58%	63%

Een van de beste manieren om het succes van gemeentelijk afvalbeleid vast te stellen is door middel van de benchmark afval. Een onafhankelijke organisatie vergelijkt op verzoek van het ministerie van I&M de prestaties van ruim 180 gemeenten. Epe zit in haar benchmarkklasse C in de middenmoot.

De totale hoeveelheid restafval + grof restafval in Epe bedroeg in 2018 186 kilogram per inwoner. Dat ligt onder het landelijke totaal gemiddelde en in lijn met vergelijkbare gemeenten in stedelijkheidsklasse C (20-29% hoogbouw). Opvallend is dat er in relatie tot het landelijk gemiddelde veel meer grondstoffen ingezameld worden. Dit komt doordat al jaren ingezet wordt op bronscheiding en diverse voorzieningen voor grondstofinzameling getroffen zijn. In grote steden is dit nog niet het geval.

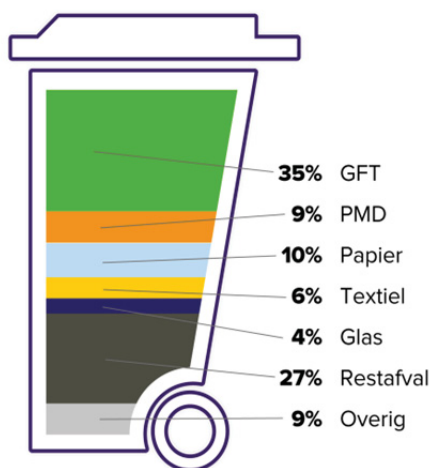
Verder valt op dat in Epe relatief weinig grof afval weggebracht wordt ten opzichte van zowel het landelijk totaal als het gemiddelde van de benchmark. Mogelijke verklaringen zijn dat er nog veel grof afval via de restafval container aan huis afgevoerd wordt. Daarnaast zijn in de gemeente Epe ook commerciële milieustraten, die soms dichterbij zijn dan het recycleplein in Vaassen. In het buitengebied worden ook minder milieuvriendelijke oplossingen gezocht, zoals het verbranden op eigen terrein.

⁶ Publicatie CBS 27 juni 2019 zie www.cbs.nl

⁷ De laatste benchmark, peiljaar 2017, uitgevoerd in 2018. De resultaten van de benchmark 2019 zijn nog niet bekend.

In totaal werd per inwoner in Epe gemiddeld 560 kilogram per inwoner door Circulus-Berkeel ingezameld. Dat is 66 kilogram meer dan het landelijk gemiddelde. Het scheidingspercentage bedraagt in Epe 67%, terwijl dit voor Nederland als geheel 58% is. Dit komt vooral door de grote hoeveelheid groenafval op het recycleplein.

2.3.2 Sorteeranalyses

Periodiek wordt door onderzoeksbureau Eureco steekproefsgewijs gemeten hoeveel herbruikbare grondstoffen nog in het restafval zitten. Er is nog veel potentieel aan grondstoffen dat nu nog in het restafval terecht komt, maar gescheiden zou kunnen worden.

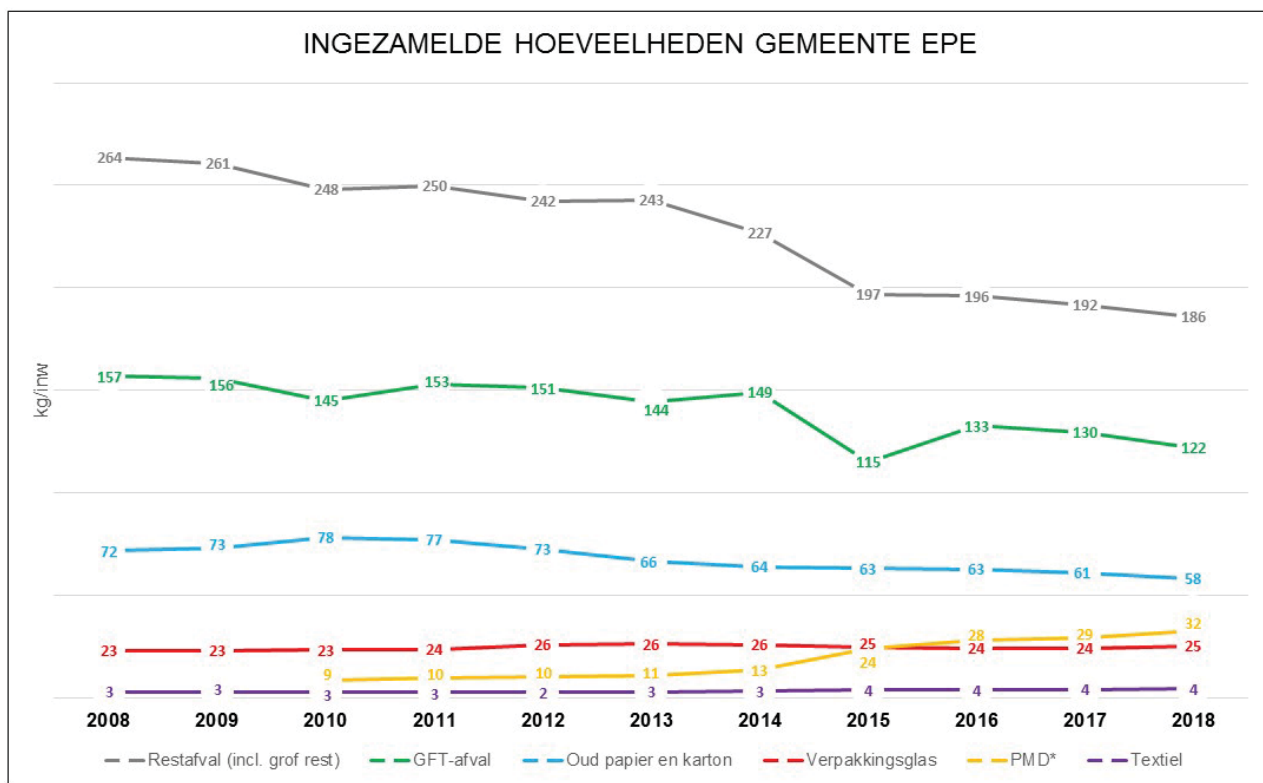
Om meer inzicht te krijgen in de samenstelling van PMD is in 2019 ook een sorteeranalyse uitgevoerd naar wat de samenstelling van het PMD in Epe is. Hieruit blijkt dat er 26% vervuiling in het PMD zit dat bestaat uit los restafval, zakken restafval en papier/karton. Dit resulteert in afkeuring van vrachten en het alsnog moeten verbranden als restafval. Binnen het streven naar een circulaire

economie is het belangrijk om schone grondstoffen in te zamelen.

Samenstelling PMD (2019)	Gemiddelde in % Epe	Totaal per categorie in % Epe	Gemiddelde in % regio	Totaal per categorie in % regio
• Plastic verpakkingen	47		42	
• Metalen verpakkingen (blik)	7		9	
• Drankpakken	5		10	
Zuivere PMD		60		61
Plastic niet- of plastic ongewenste verpakkingen		14		10
• Los restafval	19		23	
• Zakjes gemengd restafval	7		6	
• kca e/o thuiszorg	0,7		0,3	
Vervuiling (niet-plastic)		26		29
Totaal		100		100

2.3.3 Evaluatie beleid Epe

De uitvoering van het 'Afvalbeleidsplan 2013-2016' heeft geleid tot een betere scheiding van grondstoffen en daling van het restafval. In 2016 heeft een evaluatie van dit beleid plaatsgevonden en is geconcludeerd dat de doelstelling behaald zijn. In onderstaande figuur is het effect van 3 wekelijkse cyclus restafval, gft, pmd in 2015 duidelijk zichtbaar. Maar in de evaluatie werd ook duidelijk dat de landelijke doelen (100 kg restafval in 2020) niet behaald kunnen worden met het vigerende systeem.

In 2016 is een nieuw beleidsvoorstel gemaakt voor de periode 2017-2022. Dit plan is echter niet vastgesteld door de Raad. De raad heeft op 21 februari 2019 besloten om een nieuw participatietraject te starten voor inwoners van de gehele gemeente Epe, dat moest leiden tot een advies van inwoners hoe gemeente Epe haar ambities kan waarmaken met betrekking tot de inzameling van grondstoffen. In dit besluit heeft zij expliciet de ambities gespecificeerd, namelijk:

- 75 kilo restafval (incl. grof) per inwoner
- Scheidingspercentage huishoudelijk afval is 75% of meer;
- Gelijkblijvende kosten
- Gelijkblijvende klanttevredenheid.

Het opstarten van een proef met omgekeerd inzamelen in 2018 is door onvoldoende draagvlak in de proefgebieden niet gelukt. In 2019 is daarom door Spectrum & Avalon Advies een

bewonersonderzoek uitgevoerd, waarin inwoners uitgebreid om advies gevraagd zijn hoe maximaal 75 kg restafval per inwoner, 75% scheiding en gelijkblijvende kosten en klanttevredenheid kunnen worden gerealiseerd.

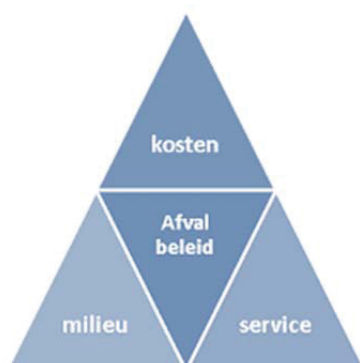
Bewonersadvies 2019

Hieruit blijkt dat de inwoners achter de doelstellingen staan en willen bijdragen aan afvalscheiding. Zij hebben echter behoefte aan meer voorlichting, een stapsgewijze verandering van de service en aandacht voor maatwerk. De volgende thema's kwamen naar voren waarmee de gemeente aan de slag kan:

- Basis op orde: zorg dat iedereen weet hoe te scheiden en waarom (wat waarin)
- Capaciteit op orde om te kunnen scheiden (voorzieningen en frequentie)
- Beloon goed scheiden
- Betere service op grondstoffen en maak scheiden makkelijk
- Bijvangst: ga aan de slag met zwerfafval, participatie en maatwerk.

Op basis van dit bewonersadvies liggen er voldoende aanknopingspunten voor de beleidsmaatregelen om (met iets langere doorlooptijd) Onze ambities waar te maken en een goede basis neer te zetten om in 2025 aan de landelijke doelstellingen te voldoen.

2.4 Ontwikkelingen en uitdagingen

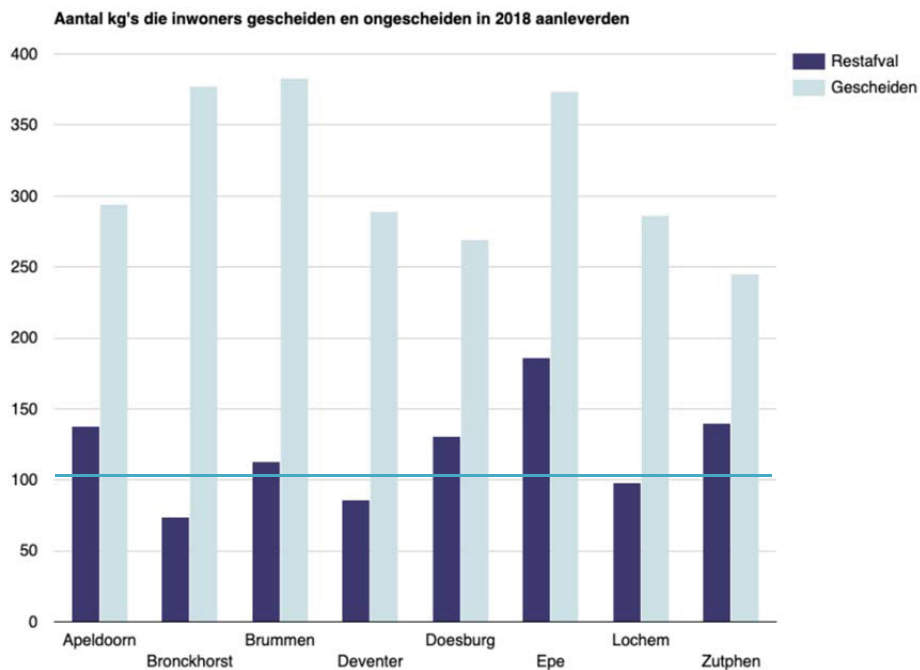
De afvaldriehoek wordt gebruikt om de ambitie en prestatie van het grondstoffenbeleid inzichtelijk te maken en te toetsen.

De driehoek toont in één oogopslag de beïnvloedbare aspecten van het grondstoffenbeleid: service aan inwoners, milieuprestaties en kosten. De gemeente voert op al die aspecten regie.

Hieronder worden de meest relevante ontwikkelingen toegelicht voor de afvaldriehoek.

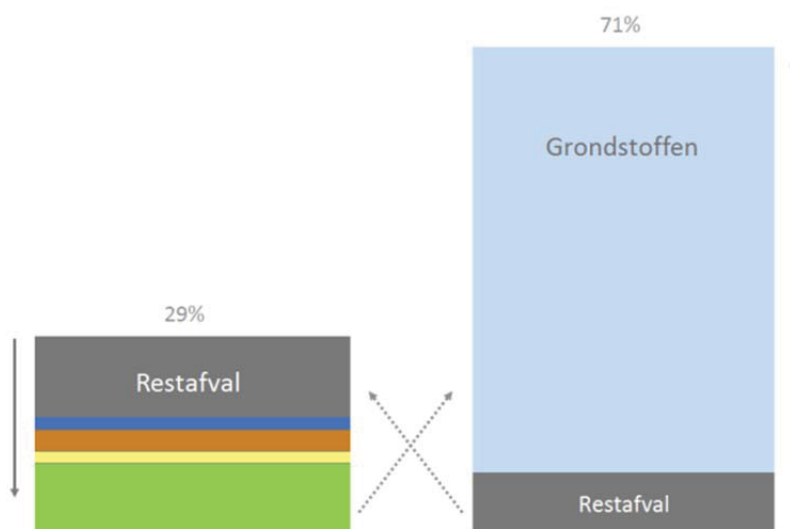
2.4.1 Milieu: Vermindering van (rest)afval

Het VANG-beleid heeft de afgelopen jaren ingezet op een daling van het restafval. In diverse gemeenten is de focus daardoor gelegd op maatregelen gericht op restafval in de vorm van financiële prikkels (diftar), het verlagen van de ophaalfrequentie van restafval of het laten wegbrengen van restafval naar verzamelcontainers in de wijk. Daarmee hebben vele gemeenten in de regio reeds een grote stap gemaakt.

2.4.2 Milieu: Zuiverheid van grondstofstromen

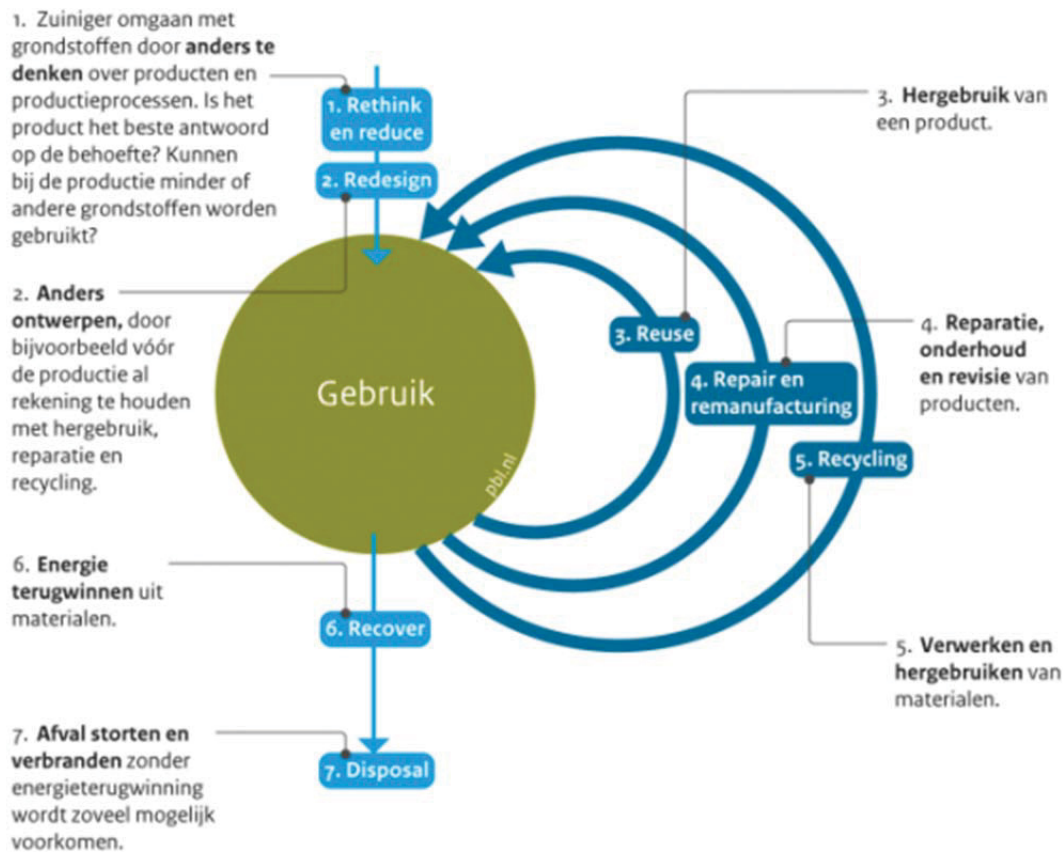
De afgelopen jaren is ingezet op het verminderen van restafval en het verbeteren van de gescheiden inzameling. Signalen van verwerkers en analyses van het aangeleverde materiaal tonen echter aan dat de zuiverheid van de grondstofstromen terugloopt. De (on)zuiverheid van de grondstofstromen is van invloed op de afzet en verwerking van het materiaal en de kosten en opbrengsten die er mee gepaard gaan. Het vraagt een nieuwe visie op reductie van restafval in combinatie met schonere grondstofstromen.

2.4.3 Milieu: Circulaire economie is meer dan recycling

Voorafgaand aan de fase van recycling van gescheiden stromen geldt dat preventie (refuse), hergebruik van het product (reuse), reparatie en revisie ook bijdragen aan een meer circulaire economie waarin het beroep op en de afhankelijkheid van virgin (nieuwe) grondstoffen af kan nemen. In het gemeentelijk beleid is het ook zaak aandacht te hebben voor deze treden binnen de circulaire r-ladder.⁸

Een circulaire economie is meer dan recycling

Bron: PBL

www.pbl.nl

2.4.4 Service: Gedrag en draagvlak inwoners

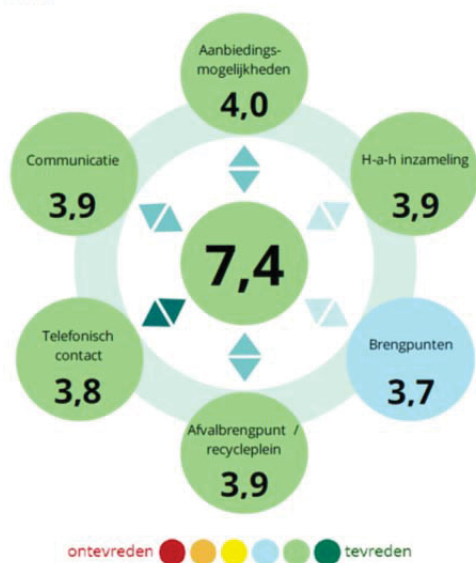
Inwoners zijn cruciaal voor een succesvol beleid, zij zijn degenen die de afvalscheiding thuis moeten organiseren en daar aanpassingen in hun gedrag voor moeten doorvoeren. Het betrekken, motiveren en prikkelen van inwoners is daarom van groot belang. Helaas zien we bij elke beleidsverandering ontwijkgedrag of weerstand tegen de verandering.

⁸ Zie ook <https://www.pbl.nl/onderwerpen/circulaire-economie>

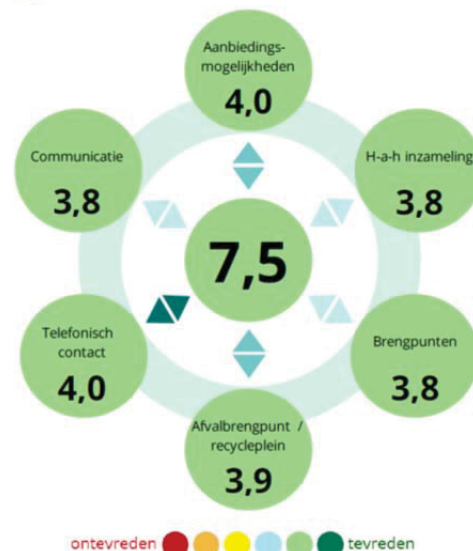
Onder ontwijkgedrag verstaan we onder andere bijplaatsen van afval, afvaldump en moedwillig vervuilen van grondstoffen. Omdat dit het draagvlak voor het beleid ondermijnt en overlast veroorzaakt is blijvende aandacht noodzakelijk. Dit betekent dat we in gesprek zullen blijven met onze inwoners.

Door klanttevredenheidsonderzoek en enquêtes via Epe spreekt worden evaluaties gehouden. Voor toekomstig beleid is het belangrijk te zoeken naar bredere participatiemogelijkheden. Denk hierbij aan de inzet van focusgroepen, huiskamergesprekken, feedback momenten, beloning goed scheidingsgedrag, inzetten inwoners als voorbeeldfunctie en buurtcoach, betrekken scholen en vrijwilligers etc.

2015

2017

2.4.5 Kostenontwikkelingen

Een aantal jaren geleden was het tarief voor verbranden van restafval enorm hoog en konden maatregelen en service op grondstoffen veelal gemakkelijk terugverdiend worden door de besparing op het verbranden van restafval. Er is landelijk veel inzet geweest om grondstoffen te recyclen en op een steeds hoger niveau te kunnen verwaarden en uiteindelijk de ketens helemaal circulair te sluiten. Het blijkt echter dat dit door verschillende invloeden leidt tot kostenverhogingen voor gemeenten. Denk aan hogere verbrandingsbelasting op restafval verwerking, dalende PMD-vergoedingen door verpakkingsindustrie en bewegelijke grondstofprijzen. Gemeenten moeten hun kosten dekken uit de afvalstoffenheffingen die inwoners betalen. Sinds vorig jaar zien wij een trend dat gemeenten hun afvalstoffenheffing waarschijnlijk structureel moeten verhogen.

3 Doelstellingen Epe

Voor de komende beleidsperiode(n) worden 4 doelstellingen gehanteerd.

3.1 Minder restafval

De hoeveelheid restafval (fijn +grof) per inwoner per jaar is 30 kg in 2025. Deze doelstelling is vastgelegd door het ministerie van I&M in het programma Van Afval Naar Grondstof en sluit aan bij de regio gemeenten van Circulus-Berkel.

3.2 Meer en zuivere grondstoffen

Het scheidingspercentage is 75% of meer. De doelstelling voor het scheidingspercentage is vastgelegd door het ministerie van I&M in het programma Van Afval Naar Grondstof. Een afname van de hoeveelheid huishoudelijk restafval gaat altijd gepaard met een toename van het scheidingspercentage.

3.3 Tevreden en betrokken inwoners

Tevredenheid burgers blijft op peil. Draagvlak onder inwoners en tevredenheid over de dienstverlening is cruciaal voor het slagen van het afvalbeleid. De tevredenheid van burgers wordt regelmatig gepeild door middel van bewonersonderzoeken.

3.4 Kostenbeheersing

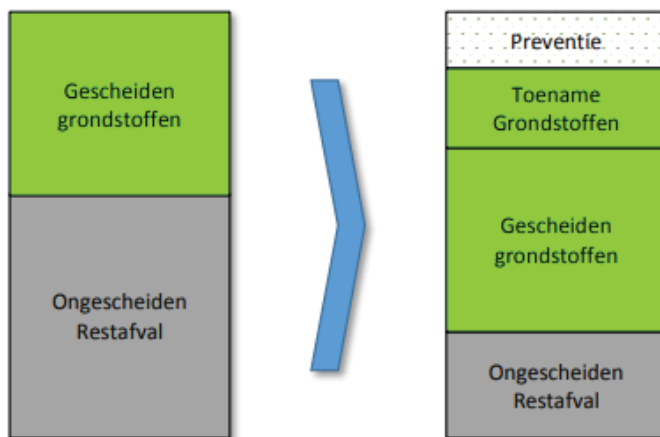
Het afvalbeheer moet 100% kostendekkend zijn door inkomsten uit de afvalstoffenheffing. Goede kostenbeheersing is cruciaal. Een verhoging van de gemeentelijke heffingen moet zoveel mogelijk beperkt blijven (indexering uitgezonderd).

4 Beleidskeuzen

4.1 Strategie

Om landelijke doelstellingen en de eigen raadsdoelen te behalen is een forse trendbreuk nodig. Dat vergt een combinatie van maatregelen gericht op de pijlers:

1. Minder restafval
2. Meer gescheiden grondstoffen aanbieden
3. Gedragsverandering en motivatie tot preventie en beter scheiden

Inwoners moeten geprikkeld worden om minder restafval te produceren en de grondstoffen apart aan te bieden. Door gefaseerd prikkels in te voeren, ontstaat een cumulatief reductie-effect op restafval en de herhaalde aandacht voorkomt 'gewoontegedrag' na verloop van tijd. Deze gefaseerde aanpak sluit ook aan bij het bewonersonderzoek waaruit blijkt dat Epenaren stapsgewijs verandering wensen.

Door een combinatie van maatregelen op het gebied van restafval, grondstoffen en preventie gaan we de volgende stap maken richting – uiteindelijk – de 30 kg restafval. Om hier een gefundeerde keuze in te kunnen maken baseren we ons op de ervaringen van inzamelmethodieken die elders in Nederland inmiddels worden toegepast.

4.2 Maatregelen

Concreet wordt een gefaseerde aanpak voorgesteld, waarbij inwoners stapsgewijs kunnen wennen en steeds een stapje verder gaan in afvalscheiding. Dit sluit aan op het uitgevoerde bewonersonderzoek, waarin Epenaren aangeven stapsgewijs veranderingen willen. Naast verhoogde inzet op voorlichting over afval scheiden geeft het bewonersadvies diverse maatregelen aan. Deze maatregelen zijn verwerkt in de gefaseerde aanpak.

Globaal worden in de volgende fasen de beleidsmaatregelen uitgerold:

Fase 1 Communicatie: positieve gedragsverandering (nudging) en participatie

Fase 2 Frequentieverandering (rest, gft, pmd) en optimaliseren grondstofinzameling (best-tas,

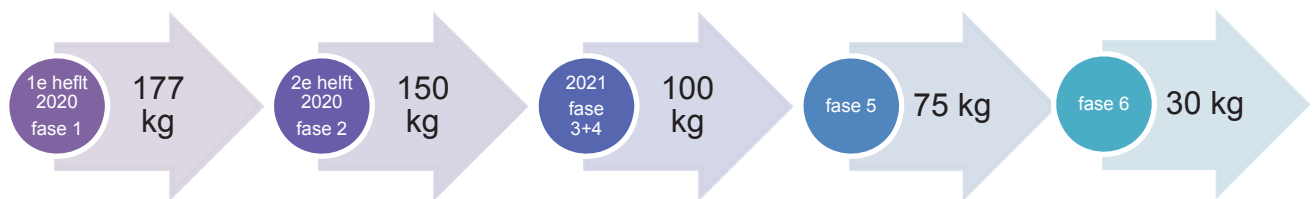
Fase 3 Frequentie + Financiële prikkel, vrijwillig omgekeerd inzamelen, optimaliseren grondstoffen (voorzieningen hoogbouw)

Fase 4 Frequentie+ financiële prikkel+ vrijwillig omgekeerd inzamelen, papier container

Fase 5 Omgekeerd inzamelen (vrijwillig, maar grotere financiële prikkel) en inzamelen op afroep voor minicontainer restafval (hogere tarief)

Fase 6 Nader in te vullen op basis van evaluatie en landelijke ontwikkeling

Na elke fase wordt geëvalueerd en kan bijgestuurd worden. Het college stuurt 2 keer per jaar een tussentijdse evaluatie over resultaten en voortgang.

5 Implementatie

Om de vertaalslag van een plan naar uitvoering te maken zijn concrete stappen nodig. Deze stappen worden uitgewerkt in een uitvoeringsplan dat het College vaststelt.

5.1 Planvormingsproces

Het tot stand komen van de beleid heeft het volgende proces doorlopen. In de voorbereiding is een bewonersonderzoek gehouden door Spectrum en Avalon om advies op te halen van inwoners. Het bewonersadvies is vertaald naar voorliggend beleid en een uitvoeringsplan. Hierop is een nog een keer een raadpleegsessie met de Raad geweest en met de inwoners. Vervolgens heeft het college ingestemd met het concept-grondstoffenplan en de bewoners, belanggroepen en anderen gevraagd om feedback gedurende 6 weken. De zienswijzen die hierop binnen komen worden verwerkt in het definitieve besluit van het college waarna de raad aan zet is. Tijdens de behandeling van de raad is het mogelijk om in te spreken.

Dit grondstoffenplan is nadrukkelijk een plan op hoofdlijnen. De doelstellingen uit dit plan geven daarbij de richting aan. De grondstoffenmarkten en landelijke kaders veranderen. Daarnaast zien we dat behoeftes van inwoners en landelijke ontwikkelingen razendsnel gaan (bijvoorbeeld invoering statiegeld flesjes/blikjes of technische ontwikkelingen). Om hier mee om te kunnen gaan en snel in te kunnen spelen op deze behoeftes en ontwikkelingen heeft het college met dit plan ruimte om de uitvoering vorm te geven die past bij deze ontwikkelingen. Deze worden uiteraard getoetst aan de uitgangspunten van het beleid.

5.2 Uitvoeringsplan

In het uitvoeringsplan worden diverse maatregelen verder uitgewerkt en afgewogen ten opzichte van de afvaldriehoek. Samenvattend worden de volgende maatregelen daarin uitgewerkt:

1. **Minder restafval**, stapsgewijs worden de volgende stappen ingevoerd:
 - a. Minder vaak ophalen (1x4 of 6 weken):
Dit werkt via ontmoediging doordat mensen langer hun restafval moeten bewaren en hun afval voor langere periode in hetzelfde containervolume kwijt moeten. Het geeft een prikkel om meer grondstoffen uit het restafval te scheiden.
 - b. Vrijwillig wegbrengen naar verzamelcontainers :
Op vrijwillige basis wordt restafval niet meer aan huis ingezameld, maar men moet er 'moeite' voor doen om het weg te brengen. Het kan op elk moment van de dag (met een toegangspas en betaling per storting) worden weggebracht en het restafval hoeft het huishouden niet thuis op te slaan. Na verloop van tijd kan de financiële prikkel op het ophalen van restafval aan huis verhoogd worden ten opzichte van het zelf wegbrengen, zodat steeds meer mensen over gaan op zelf wegbrengen.

- c. Financiële prikkel/beloning:
Huishoudens betalen per keer dat ze de restafvalcontainer aanbieden. Inwoners krijgen zo inzicht in hun afvalaanbod, scheidingsgedrag en kosten. Dit is een maatregel die in Nederland veelvuldig met veel succes toegepast wordt. De inwoner heeft direct invloed op zijn afvalstoffenrekening door het eigen scheidingsgedrag en wordt niet afgerekend op het gedrag van het collectief. In een later stadium kan zo nodig ook een betaling per keer voor het aanbieden van restafval bij ondergrondse containers worden ingevoerd als extra prikkel om minder restafval te produceren en beter te scheiden
- d. Inzameling op maat:
Wie nog een restafvalcontainer aan huis behoudt, moet hiervoor betalen (diftar) en deze zelf aanmelden om te laten legen. Er is geen standaard inzamelroute meer, er wordt op basis van aanmelding een route gemaakt.

2. Meer en schonere grondstoffen

- a. GFT vaker ophalen (1x 2weken)
- b. PMD minder vaak ophalen (1x4 weken) t.b.v kwaliteitsimpuls
- c. GFT voorziening bij hoogbouw realiseren
- d. GFT 2^e container gratis
- e. Proef met GF en T apart inzamelen
- f. BEST tas inzameling aan huis invoeren
- g. Papiercontainers obv vrijwilligheid aan huis (eventueel in samenwerking scholen en kerken)
- h. Papier ondergrondse containers bij hoogbouw en winkelcentra
- i. Onderzoek grof afval voorziening optimaliseren
- j. Versterken inzet afvalcoach als vraagbaak en ambassadeur
- k. Maatwerk voor kwetsbare groepen
- l. Inzameling medicijnenafval en naalden bij apotheken

3. Communicatie en participatie

- a. Basis op orde
- b. Introductiefase: informeren en instructie
- c. Implementatiefase: positief stimuleren en nudging
- d. Zelfevaluatie- en monitoringfase
- e. Participatie: samenspel

5.3 Financiën

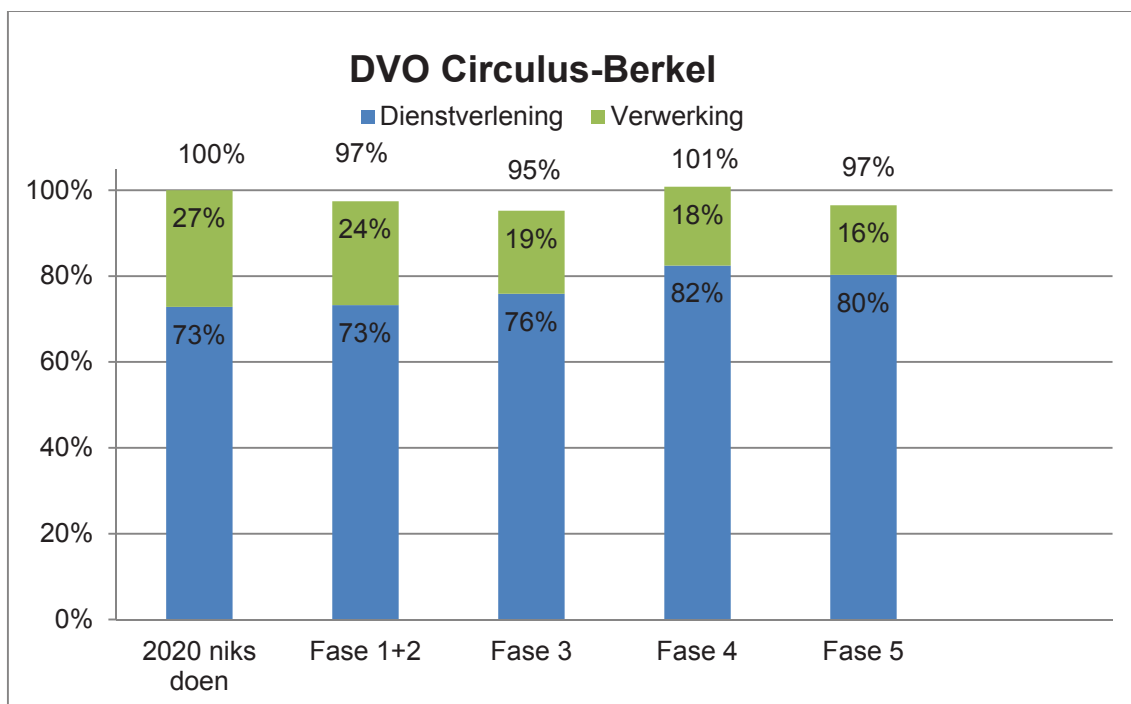
De kosten gaan voor de baat uit. Alle acties genoemd in het grondstoffenplan brengen kosten met zich mee. In sommige gevallen zijn die gering (frequentieverandering van de inzameling, 2^e gft container gratis). Met de invoering van een prijsprikkel of het uitbreiden van het netwerk aan ondergrondse containers zijn hogere kosten gemoeid. Deze verdienen zich echter terug in milieuwinst door meer gescheiden grondstoffen die gerecycled kunnen worden. Daarnaast worden minder kosten gemaakt aan het verbranden van restafval.

Hieronder staat een indicatie voor de kostenontwikkeling wanneer de huidige situatie (nulmeting) zou blijven bestaan. In dit nieuwe grondstoffenplan gekozen voor een zogenaamd hybride systeem. Hoge service op grondstoffen, lage service op restafval. Bovendien kunnen

inwoners hun eigen geleidelijkheid kiezen voor de inzameling van restafval: doorgaan met het aanbieden van de grijze container zal echter een hoger tarief betekenen.

Dienstverleningsovereenkomst Circulus-Berkel

De kosten en baten voor de dienstverlening van inzameling, transport en verwerking worden via de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Circulus-Berkel afgerekend. Voor de verschillende fasen geeft dat onderstaand beeld. Het DVO bedrag 2020 bij ongewijzigd beleid is daarbij als het referentiepunt, 100% gesteld.

Over het geheel genomen zullen de kosten van de DVO ongeveer op hetzelfde niveau blijven. De service en het aantal inzamelmiddelen wordt hoger, maar de kosten voor verwerking zullen dalen. Dit is een inschatting op basis van huidige tariefontwikkelingen en voorgenomen fasering. De verwachting is dat er door autonome ontwikkelingen een prijsstijging in verwerkingstarieven komt. De verwerkingskosten zijn gebaseerd op verwachte resultaten (zie 5.4).

De investering in ondergrondse containers en minicontainers worden door Circulus-Berkel gedaan. De gemeente betaalt dit via een jaarlijks tarief voor inzamelmiddelen weer terug. Hierdoor hoeft de gemeente geen grote investering in een keer te financieren.

Eenmalige kosten

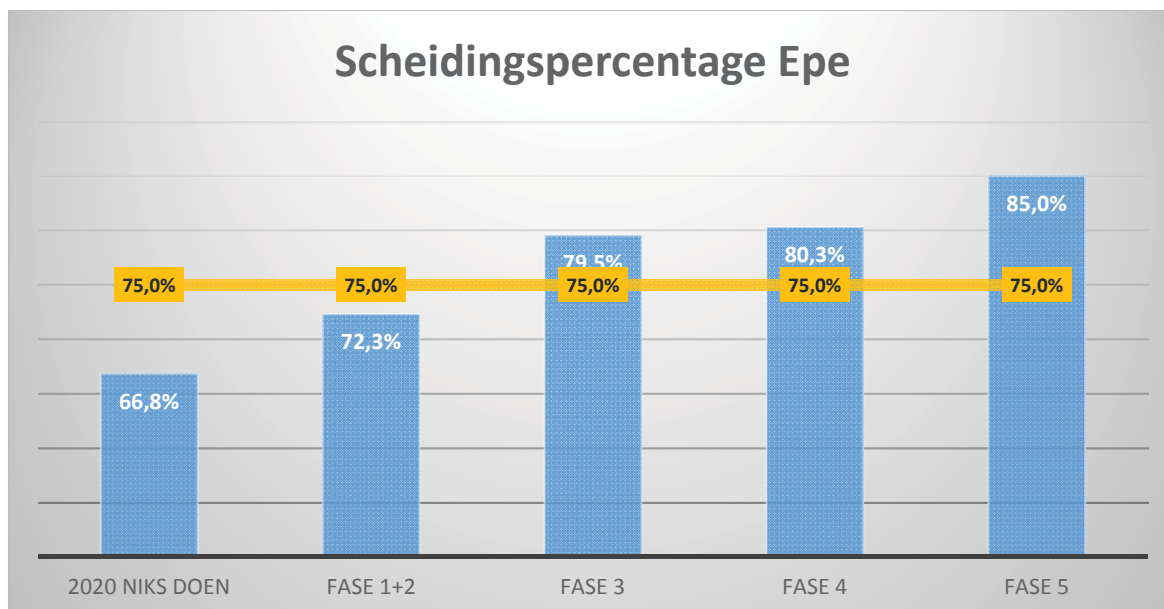
Daarnaast zijn er eenmalige kosten om de diverse maatregelen in te voeren. Dit betreffen eenmalige werkzaamheden die Circulus-Berkel of een onderaannemer moet uitvoeren. Denk aan innemen oude restafval minicontainers, uitzetten nieuwe containers, containerbeheersysteem invoeren met chips en voertuigregistratie, BEST-tas promoten en bezorgen, communicatiemiddelen, participatiekosten, begeleidingskosten etc. Voor deze kosten is een indicatie op hoofdlijnen gemaakt. De eerste inschatting is dat voor de gefaseerde aanpak circa 535.200 euro nodig is om het nieuwe inzamelsysteem in te voeren.

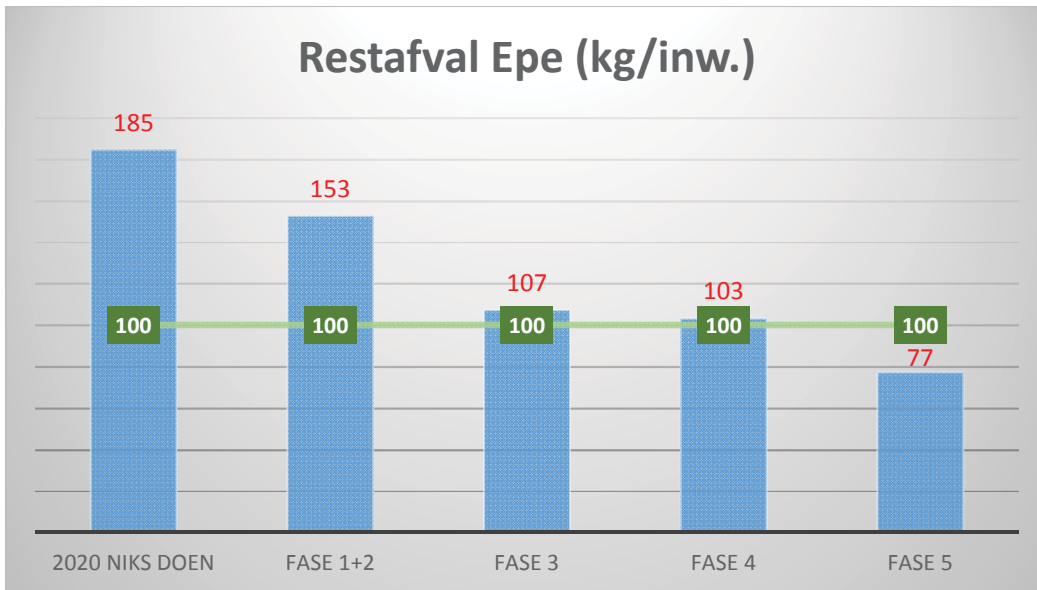
Fase 1:	€ 75.000
Fase 2:	€ 22.000
Fase 3:	€340.000
Fase 4+5:	€ 98.200
Totaal:	€535.200

De financiële gegevens zijn een best effort inschatting naar de stand van nu (prijspeil 2019). Er kunnen geen rechten aan worden ontleend. De uiteindelijke realisatie kan door diverse factoren en nog te maken keuzes substantieel afwijken, hierdoor wijzigen opbrengsten en kosten. Voor invoering van de specifieke fase zullen werkzaamheden en kosten door Circulus-Berkel uitgewerkt worden en vooraf goedgekeurd worden door de gemeente.

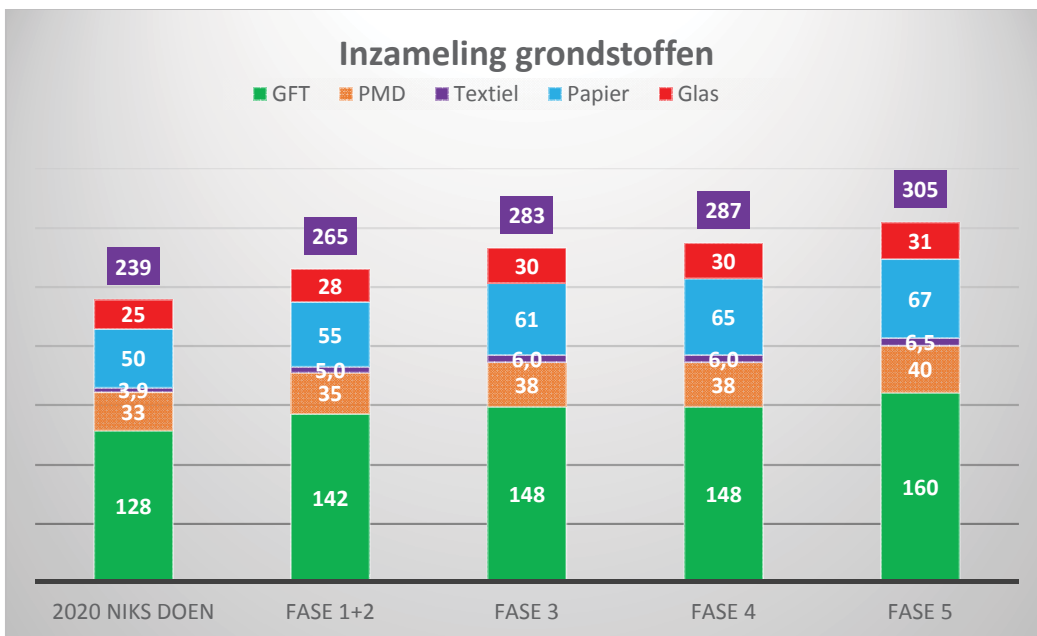
5.4 Verwachte Resultaten

Op basis van ervaringen van andere gemeenten worden met de gefaseerde aanpak de volgende resultaten verwacht.

Het restafval daalt in stapjes naar 75 kilogram per inwoner per jaar. De grootste daling is te behalen met de invoer van een financiële prikkel op restafval, waarbij het behouden van de restafval container duurder is dan het zelf wegbrengen.

5.5 Monitoring en Evaluatie

Voor alle maatregelen gelden de uitgangspunten en ambities die door de raad zijn geformuleerd. Dit betekent dat elke maatregel zal worden getoetst op zijn bijdrage aan: kostenontwikkeling, scheiding en vermindering restafval en wat de impact zou kunnen zijn op klanttevredenheid.

Hoewel het beleidsplan scherpe doelstellingen heeft, ligt de wijze en tempo waarop deze doelstellingen worden behaald nog deels open. Zoals eerder beschreven is hier bewust voor gekozen om de ontwikkelingen binnen de circulaire economie en veranderende behoeften optimaal te kunnen benutten. Periodiek is er evaluatie en dialoog met inwoners over de resultaten en de te nemen vervolgstappen.

Twee keer per jaar stuurt het College de Raad een rapportage van resultaten en voortgang. De evaluatie wijst uit in hoeverre de doorgevoerde beleidswijzigingen effect hebben. Afhankelijk van de resultaten kunnen noodzakelijke of gewenste aanvullingen op het beleid worden ontwikkeld en of sneller/ intensiever worden ingezet.

Bijlage 1 Toetsingskader

Waarom een toetsingskader?

Met een toetsingskader wordt expliciet gemaakt waaraan beleidsmaatregelen worden getoetst en hoe alternatieve beleidsmaatregelen onderling vergeleken en gewogen kunnen worden. In deze uitgangspuntennotitie heeft het toetsingskader drie aandachtsvelden. Deze zijn: Milieu, Kosten en Service. Hierna worden de meest relevante ontwikkelingen en indicatoren voor de aandachtsgebieden van dat toetsingskader toegelicht.

1. Milieu

Minder restafval én meer kwaliteit grondstoffen

De focus in het VANG beleid op de reductie van het restafval van huishoudens veronderstelt dat die gepaard gaat met een toename van de daaruit gescheiden potentiële grondstoffen. Een stijgend scheidingspercentage (grondstoffen/totaal rest en grondstoffen) en een dalende restafval hoeveelheid zijn samen de belangrijkste milieu indicatoren.

Steeds meer wordt in de landelijke discussie over het grondstoffenbeleid de vraag opgeworpen of restafval hoeveelheid en scheidingspercentage wel voldoende indicatoren zijn voor de beoogde transitie naar een meer circulaire economie. Er zijn indicaties dat bij de sterk afgenomen restafval hoeveelheid ook sprake is van een toename van de vervuiling met restafval van de gescheiden ingezamelde grondstoffen. Sorteertanalyses van bijvoorbeeld het ingezamelde PMD in Epe tonen te hoge vervuilingpercentages. Ook bij andere stromen zoals gft, papier en textiel is er zorg over oplopende vervuiling. In dat geval leidt een lagere restafval hoeveelheid tot kwalitatief slechtere grondstoffen, die slecht of tegen te hoge kosten gerecycled kunnen worden.

De aandacht voor de kwaliteit van de gescheiden grondstoffen behoort daarom meer prioriteit te krijgen in het meten van de milieu effecten van het grondstoffenbeleid. Meer grondstoffen leidt immers tot minder restafval, maar minder rest afval leidt niet per definitie tot meer grondstoffen.

Circulaire economie is meer dan recycling

Met het scheiden van grondstoffen zoals gft, papier, glas, PMD etc. uit het restafval beoogt het grondstoffenbeleid de recycling van deze gescheiden stromen mogelijk te maken en te stimuleren. Daarmee ligt het accent in het beleid en de indicatoren daarvoor op het hergebruik van materialen die vrijkomen bij huishoudens.

Voorafgaand aan de fase van recycling geldt evenwel dat preventie (refuse), hergebruik van het product (reuse), reparatie en revisie allen ook bijdragen aan een meer circulaire economie waarin het beroep op en de afhankelijkheid van virgin (nieuwe) grondstoffen af kan nemen. De

milieu winst zal daarvan juist door minder te hoeven recyclen eerder groter dan kleiner zijn⁹. In een gemeentelijk grondstoffenbeleid dat tot doel heeft de (regionale) circulaire economie te stimuleren past het dan ook deze r's voorafgaand aan de recycling ook mee te nemen in de milieu indicator.

Door preventiebeleid dat bijvoorbeeld voedselverspilling of gedrukte folders terugdringt kan het scheidingspercentage zelfs dalen, tenzij deze stromen nu nog in het restafval zitten. Dat geldt ook voor het stimuleren van het hergebruik van (onderdelen) van elektrische apparaten of andere activiteiten van kringloopbedrijven als Stilema.

In gedachtenvorming over hoe een (regionale) circulaire economie moet worden gestimuleerd is het dus zaak ook in het gemeentelijk beleid aandacht te hebben voor deze treden binnen de circulaire r-ladder.¹⁰

Reikwijdte ruimer dan in en om de woning.

De milieu effectiviteit van het gedrag van huishoudens in en om de woning lijkt er gebaat bij dat dezelfde gedragsprincipes ook op jonge leeftijd, op school of tijdens vrije tijd gestimuleerd worden.

Educatie op basisscholen is daar een voorbeeld van zoals in het door Circulus-Berkel aangeboden programma Cleanwise¹¹. In combinatie met dit educatieprogramma worden scholen gefaciliteerd bij de gescheiden inzameling van PMD. In 2019 doen 18 scholen in Epe mee. Inmiddels doen meer dan 100 scholen in de regio mee.

Reiniging rondom evenementen wordt in Epe is daar ook belangrijk in. Door tijdens en na evenementen goed te reinigen, afvalscheiding te faciliteren en waar mogelijk duurzame alternatieven toe te passen. Circulus-Berkel onderzoekt samen met al haar gemeenten hoe evenementen nog beter gefaciliteerd kunnen worden.

Met bovenstaande acties wordt de reikwijdte van het beleid verruimd buiten de woning van het huishouden. Voor de milieu indicator van het beleid zullen dan ook de omvang en effecten daarvan moeten worden meegewogen.

CO2 effecten

Als we deze grondstoffen gaan scheiden, besparen we veel nieuwe grondstoffen en CO₂ om deze nieuwe grondstoffen te maken. Hergebruik kost namelijk velen malen minder energie. Denk verder aan minder restafval verbranding, maar ook minder kilometers van inzamelvoertuigen en transport naar verwerkers.

Daarnaast is er het positieve effect van preventie (minder afval, minder CO₂-uitstoot)

⁹ Mogelijke uitzondering hierop zouden die nieuwe producten kunnen zijn die milieutechnisch beschouwd in het gebruik aanzienlijk gunstiger presteren dan die waarvan de levensduur wordt verlengd.

¹⁰ Zie ook <https://www.pbl.nl/onderwerpen/circulaire-economie>

¹¹ Zie www.circulus-berkel.nl/clean-wise-start/

2. Kosten

Stijgende verwerkingstarieven restafval

De prijs voor de verwerking van restafval is door Circulus-Berkel in een aanbesteding in 2013 voor de gehele regio met 60% gedaald met ingang van 2016. Daarbij is tijdig ingespeeld op de overcapaciteit in de toenmalige markt voor verbranding van restafval. Inmiddels is de markt wederom omgeslagen naar een capaciteitstekort met snel oplopende prijzen als gevolg. Het huidige contract loopt tot 1-1-2021 en rekening moet worden gehouden met mogelijk weer “oude” prijs niveaus voor de verbranding van restafval.

Hoewel dankzij het gevoerde beleid de restafvalhoeveelheid sinds 2016 scherp gedaald is, blijft het effect van mogelijke prijsstijgingen in deze markt substantieel.

Hogere verbrandingsbelasting

Het Rijk heeft in het laatste uitvoeringsprogramma voor VANG de eerder reeds ingestelde verbrandingsbelasting in 2019 verhoogd met ruim € 30 per ton restafval. Voor 2020 is geen verdere stijging aangekondigd.

Dalende vergoeding PMD en herziening Raamovereenkomst

Voor de inzameling, sortering en verwerking van verpakkingsplastics en drankkartons geldt er in Nederland producentenverantwoordelijkheid. Dat wil zeggen dat de verpakkers via het door hen beheerde en gefinancierde Afvalfonds, gemeenten vergoeden voor de kosten van deze activiteiten. Onder meer de hoogte van de vergoeding en de acceptatievoorwaarden voor de betreffende stromen is in samenspraak met de VNG en het Ministerie van I&M vastgelegd in de Raamovereenkomst verpakkingen.

De afgelopen jaren is de integrale vergoeding voor verpakkingsplastics, conform de Raamovereenkomst, elk jaar verlaagd en gekoppeld geweest aan de voor recycling geschikte plastic stromen die na sortering voldeden aan de daarvoor geldende kwaliteitseisen.

Door stijgende marktkosten en dalende vergoedingen is de netto vergoeding voor de PMD inzameling onder druk gekomen.

De uitvoering van de Raamovereenkomst is door partijen geëvalueerd en de vernieuwde opzet van een nieuwe Raamovereenkomst ligt nu ter consultatie bij gemeenten wordt waarschijnlijk eind 2019 vastgesteld.

Beweeglijke grondstofprijzen

Voor vrijwel alle grondstof soorten geldt dat de marktprijs erg beweeglijk is. Recentelijk zijn door verschillende oorzaken, waarvan het weigeren door verschillende Aziatische landen zoals China van vervuilde grondstofstromen een belangrijke is, de prijzen in meerdere grondstofmarkten onder zware druk gekomen. Zo heeft de extra toevloed op de Europese markt van geweigerde plastics in Azië (bedrijfsstromen en uit bijvoorbeeld VS en UK) de afzetprijzen en recycle kosten voor huishoudelijke plastics aanzienlijk verslechterd. Soortgelijke ontwikkelingen zijn momenteel waarneembaar voor papier, hout, textiel en GFT.

Naarmate het aandeel af te zetten grondstoffen uit de huishoudelijke afvalstromen toeneemt, zal die beweeglijkheid ook zijn effect hebben op de kosten van het afvalbeheer.

Diftar paradox

Gemeenten met diftar hebben mooie resultaten geboekt in de reductie van het restafval, waardoor de variabele inkomsten steeds verder teruglopen. In diftar-gemeenten waar de afvalscheiding boven verwachting goed gaat, komt het steeds vaker voor dat de variabele inkomsten zelfs zo ver dalen, dat deze de inzamel- en verwerkingskosten niet langer dekken. Dat wordt geframed als de diftar-paradox, maar diftar is niet de hoofdschuldige.

Veel andere kosten stijgen op dit moment (verwerking, transport, verbranding, etc.), terwijl de afvalstofheffing en andere inkomsten (daling vergoeding PMD) niet meestijgen. Op basis van onze inzichten in het beleidsveld en de markt verwachten we dat de vergoedingen de komende jaren blijven dalen.

Bij invoering van een financiële prikkel is het van belang om de verhouding tussen het vaste en variabele deel goed af te wegen. Een groot deel van de kosten in afvalinzameling en verwerking is vast, dat is lastig op te vangen in het variabele tarief.

3. Service

Huidige inzamelmethodiek

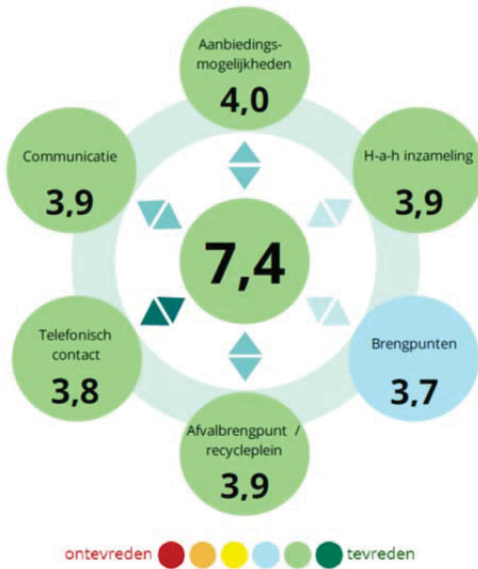
Op hoofdlijnen is de huidige inzamelmethodiek als volgt;

	Laagbouw	Hoogbouw
Restafval	Minicontainer 1x3 weken	Ondergrondse verzamelcontainer
GFT	Minicontainer 1x3 weken	Over algemeen geen voorziening
PMD	Minicontainer 1x3 weken	Zakken 1x3 weken of verzamelcontainers winkelcentra
Papier/Glas	1x3 weken los aan straat	1x3 weken los
Textiel	Brengen naar verzamelcontainers	Brengen naar verzamelcontainers

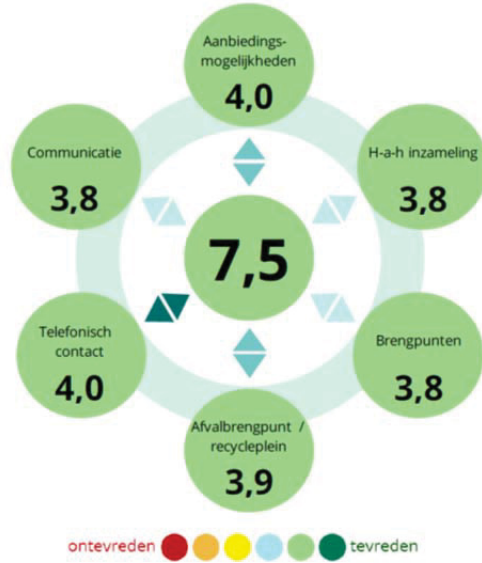
Resultaten klant tevredenheid onderzoeken

Elke twee jaar wordt onder regie van de gemeente een representatief klant tevredenheids-onderzoek onder de bewoners van Epe uitgevoerd naar de inzamel dienstverlening van Circulus-Berkel. De laatste twee onderzoeken werden in 2015 en 2017 uitgevoerd. De resultaten zijn in onderstaande schema's samen te vatten.

2015

2017

Het is belangrijk om daarnaast andere manieren te ontwikkelen om tevredenheid te meten en interactie met inwoners te faciliteren.